

การพัฒนาพื้นที่ชายแดน เพื่อการค้าการลงทุนและการยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชน

The Development of Border Trade Area for Trading Investment and Improvement Quality of Life of Public People

วีรวิชัย ปิยนนท์ศิลป์*

Weerawit Piyanonthasin

บทคัดย่อ

การพัฒนาพื้นที่ชายแดนของจังหวัดในประเทศไทยที่มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นช่องทางในการกระจายสินค้าและบริการมากขึ้น ซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ในส่วนของการพัฒนาประเทศด้านความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา การสร้างสมรรถนะทางเศรษฐกิจในทุกระดับ และสิ่งที่สำคัญของการพัฒนาพื้นที่ชายแดน คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ชายแดนต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และความมั่นคง ซึ่งปัจจัยการพัฒนาดังกล่าว จะต้องอาศัยข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และข้อมูลแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ชายแดน บนพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนไปพร้อมกัน

คำสำคัญ : การพัฒนา การค้าการลงทุน คุณภาพชีวิต

Abstract

The development of Thai border areas adjacent to neighboring countries. This is a main policy of the governance according to the 12th national economic and social development plan in part of country development, International cooperation for development and creating economic conditions at all levels. The main point of the border area development is improving the quality of life of people in the area. The concept of border areas development must take into account the following factors: economics, environment, social and security of country. These development factors relate to information following: relevant public and private agencies, satisfaction and

*วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Mae Hong Son College, Chiang Mai Rajabhat University

needs of people in the area and guidelines for the development of border areas form all sectors. The data are integrated in the development of border areas and improving the quality of life of people at the same time.

Key Words: Development, Investment, Quality of Life

บทนำ

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในปัจจุบันนี้ปฏิเสธไม่ได้ว่า โอกาส และศักยภาพของแต่ละประเทศมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการเป็นพื้นที่ที่รองรับทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดสมรรถนะทางการแข่งขัน ซึ่งสมรรถนะทางการแข่งขันดังกล่าว เกิดได้จากสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในประเทศที่เป็นปัจจัยในการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน เช่น การเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แหล่งวัตถุดิบ ศักยภาพด้านฝีมือและแรงงาน หรือกฎหมายและการเมือง ที่มีผลการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ นอกจากนี้แล้วรัฐบาลของแต่ละประเทศได้กำหนดทิศทาง โดยการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนโยบายการผลักดันเศรษฐกิจประเทศของตนเองแล้ว ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ยังได้มีการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศอีกด้วย โดยการรวมกลุ่มสมาชิกในแต่ละภูมิภาค เพื่อสร้างความร่วมมือให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และความมั่นคง ซึ่งที่ผ่านมาในปี 2558 ก็ได้มีการรวมกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน (ASEAN) อย่างเป็นทางการ ซึ่งสรุปเนื้อหาสำคัญโดยพิจารณาตามสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย 1) ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน 2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน จะเห็นได้ว่าภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 นั้น ได้มีแนวทางในการดำเนินงานตามภารกิจหลัก 3 ประการด้วยกัน ซึ่งในแต่ละด้านมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศไทย โดยผลกระทบของภารกิจหลักจะเป็นแผนการดำเนินการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (วีรวิชัย ปิยนนทศิลป์, 2559: 18)

ซึ่งประเด็นการรวมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ยังได้สอดคล้องกับ สมชนก ภาสกรจรัส (2551: 13) ที่ให้เหตุผลในการหาโอกาส ข้อได้เปรียบ ประโยชน์ จากการรวมกลุ่มประเทศต่าง ๆ เพื่อทำธุรกิจระหว่างประเทศ คือ ความต้องการทรัพยากรการผลิตเพิ่มเติม ซึ่งอาจอยู่ในรูปของทรัพยากรทางธรรมชาติ แรงงาน เทคโนโลยี หรือเงินทุน เมื่อประเทศนั้นมีความต้องการปัจจัยการผลิตเหล่านี้เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจในประเทศของตนเอง ซึ่งก็อาจย้ายฐานการผลิตไป ณ ที่ประเทศที่มีทรัพยากรเหล่านั้นอยู่ และอีกเหตุผลคือ ต้นทุนในการผลิตในธุรกิจระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงค่าแรงวัตถุดิบ การขนส่ง หรือต้นทุนเงินทุนในต่างประเทศ อาจมีราคาถูกกว่าต้นทุนในการผลิตในประเทศของตนเอง

อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN) มีเสาหลักที่มีความสำคัญในการพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจ คือ (ASEAN Economy Community: AEC) หรือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยประเทศสมาชิกอาเซียนได้ผลักดันให้เกิดการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ รวมถึงการนำเข้า ส่งออกสินค้าปลอดภาษี โดยเหตุผลดังกล่าวเป็นโอกาสที่ดีของประเทศไทยที่มีลักษณะภูมิประเทศติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้ สาธารณรัฐสหภาพเมียนมา ระยะทาง 2,401 กิโลเมตร ประเทศประชาธิปไตยประชาชนลาว ระยะทาง 1,810 กิโลเมตร ประเทศกัมพูชา ระยะทาง 798 กิโลเมตร และประเทศมาเลเซีย ระยะทาง 647 กิโลเมตร (สำนักศุลกากรที่ 3 เชียงใหม่, 2560) โดยจุดผ่านแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน มีพื้นที่รวมติดต่อกันทั้งหมด 31 จังหวัด 94 ช่องทาง แบ่งเป็นสาธารณรัฐสหภาพเมียนมา 20 แห่ง แบ่งออกเป็นจุดผ่อนปรน 5 แห่ง จุดผ่อนปรนพิเศษ 15 แห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 48 แห่ง แบ่งออกเป็นจุดผ่านแดนถาวร 19 แห่ง จุดผ่อนปรน 29 แห่ง ประเทศกัมพูชา 17 แห่ง แบ่งออกเป็นจุดผ่านแดนถาวร 6 แห่ง จุดผ่อนปรน 11 แห่ง และประเทศมาเลเซีย 9 แห่ง แบ่งออกเป็นจุดผ่านแดนถาวรทั้ง 9 แห่ง (กระทรวงมหาดไทย, 2560)

จากเขตพื้นที่การค้าชายแดนทั้งหมดของประเทศไทย ทำให้ยอดการค้าชายแดนถือเป็นเป้าหมายรายได้สำคัญที่หลายภาคส่วนหวังกอบโกย โดยในช่วง 11 เดือน ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนพฤศจิกายน 2559 ประเทศไทยมีมูลค่าจากการค้าชายแดนประมาณ 1.33 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้น 1.27 เปอร์เซ็นต์ จากช่วงเดียวกันในปี 2558 โดยประมาณการอัตราการขยายตัวประมาณ 2.8 เปอร์เซ็นต์ จากปี 2558 การค้าชายแดนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเพิ่มศักยภาพทางด้านการเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย ซึ่งการกำหนดให้มโนนโยบายการค้าการลงทุนเขตพื้นที่ชายแดนของรัฐบาลทำให้กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักต้องสานต่อนโยบายดังกล่าว โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การค้าชายแดน ในปี 2560 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) แผนผลักดันให้มีการพัฒนาด้านใหม่ที่มีศักยภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นด้านที่มีการค้าขายระหว่างไทยกับเพื่อนบ้าน 2) ส่งเสริมด้านเดิมที่เปิดทำการอยู่แล้ว เช่น ด้านแม่สอด จังหวัดตาก โดยมีแผนจะสร้างเครือข่ายการค้าระหว่างผู้ประกอบการไทยตามแนวชายแดนกับผู้ประกอบการของเพื่อนบ้าน เพื่อกระจายสินค้าไทยให้เข้าสู่ตลาดเพื่อนบ้านได้เพิ่มขึ้น 3) การสร้างเครือข่ายให้กับนักธุรกิจไทย และกรมต่างๆ ที่มีแผนจะเดินหน้าโครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยจะให้ความสำคัญกับนักธุรกิจรุ่นใหม่ของเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน เพื่อสร้างโอกาสในการขยายการค้าชายแดนเพิ่มมากขึ้น และ 4) ผลักดันการใช้ “เลย โมเดล” ในการพัฒนาผู้ประกอบการไทยในจังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ติดชายแดนให้มีโอกาสในการทำการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน (กรมการค้าต่างประเทศ, 2560) จากยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตพื้นที่การค้าชายแดนของกระทรวงพาณิชย์ ภายใต้นโยบายรัฐบาลของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ทำให้จังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 31 จังหวัด ได้นำหลักการสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลตามยุทธศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น แต่อีกด้านของการพัฒนาพื้นที่ชายแดนทั้งพื้นที่การค้าชายแดนเก่าและการริเริ่มพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนแห่งใหม่ต้องมีการตระหนักถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในระยะยาวซึ่งอาจจะเป็นผลกระทบในเชิงบวกหรือเชิง

ลบหรือไม่ก็ตาม เพราะผลกระทบต่าง ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สอดคล้องกับ เช่น น้อมศิริ (2554) ที่ได้ทำการศึกษา ปัญหาชายแดนไทย-เมียนมา ผลการศึกษาพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจริงตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา สามารถแบ่งเป็น 4 กลุ่มปัญหา คือ ปัญหาเขตแดน ปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหาผู้อพยพแรงงานและปัญหาอาชญากรรม

อย่างไรก็ตามการพัฒนาเขตพื้นที่การค้าชายแดนของจังหวัดต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านแต่ละประเทศ ย่อมมีความอ่อนไหวในเชิงบริบทของลักษณะพื้นที่ที่ต่างกัน การพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดน จึงไม่สามารถตอบโจทย์ด้านการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ หรือการเพิ่มปริมาณการส่งออก นำเข้าของสินค้าและบริการเพียงอย่างเดียว เพราะผลกระทบจากการค้าชายแดนอาจแฝงมาด้วยลักษณะเชิงลบ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้ ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนไม่เพียงแต่การพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่อีกด้วย

การค้าชายแดนและนิยามการค้าชายแดน

การค้าชายแดน หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้ค้าหรือกิจการค้าชายที่ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด ในอำเภอหรือหมู่บ้านชายแดนไทยติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน การค้าชายแดนเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนของทุกประเทศ ซึ่งประเด็นปัญหาที่มีจะขัดแย้งกันเสมอมา คือ การเปลี่ยนแปลงเส้นเขตแดนที่เป็นต้นเหตุของประเด็นปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ แต่ถ้าพิจารณาถึงพื้นที่บริเวณชายแดน ไม่ว่าเส้นเขตแดนจะถูกเคลื่อนย้ายหรือตกลงกันอย่างไร ประชากรที่อยู่อาศัยบริเวณชายแดนยังมีการคบหาสมาคม การติดต่อค้าขายและแลกเปลี่ยนสินค้าเหมือนเดิมมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก (สุเทพ นิมสหาย, 2558: 2-1) ความร่วมมือการพัฒนาตามแนวชายแดนภูมิภาคข้ามพรมแดน คือ หน่วยของพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยหน่วยพื้นที่ระดับภูมิภาคที่ติดต่อกัน 2 ประเทศหรือมากกว่า และมีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการการค้า และเกิดการขยายตัวมาอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับภูมิภาคและระดับอนุภูมิภาค เว้นแต่ประเทศสมาชิกได้ห้ามกิจกรรมทางการค้าพรมแดน เนื่องจากเหตุผลด้านการเมือง ความมั่นคง หรือเศรษฐกิจภูมิภาคข้ามพรมแดน จะสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน โดยการใช้ประโยชน์จากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างแหล่งผลิตต่าง ๆ (เชิญ ไกรนรา, 2555: 1)

นิยามของด้านการค้าชายแดน แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1) จุดผ่านแดนถาวร เป็นจุดผ่านแดนที่เปิดขึ้น เพื่อการค้าสัญจรไปมาและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเป็นความตกลงร่วมกันระหว่างรัฐบาล การเปิดด่านจุดผ่านแดนถาวรต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลทั้งสองประเทศ จุดผ่านแดนถาวรเป็นด่านชายแดนที่มีความพร้อมมากที่สุดในการรองรับการค้าชายแดน เนื่องจากมีอาคารสถานที่และมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออกมาอำนวยความสะดวก 2) จุดผ่านแดนชั่วคราว เป็นจุดผ่านแดนที่มีผู้ร้องขอกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีให้เปิดเป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

3) จุดผ่อนปรนพิเศษ เป็นจุดที่เปิดขึ้นเป็นกรณีมีวัตถุประสงค์ทั้งด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว โดยอนุญาตให้ประชาชนของทั้งสองประเทศเท่านั้นที่เดินทางสัญจรไปมาและซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าอย่างคล่องตัว ปัจจุบันมีเพียงแห่งเดียว คือ จุดผ่อนปรนพิเศษด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4) จุดผ่อนปรน เป็นจุดที่เปิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ด้านมนุษยธรรม เพื่อการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น และอนุญาตให้ประชาชนประเทศเพื่อนบ้านสัญจรเข้ามา เพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าอุปโภคบริโภคระหว่างกัน โดยกำหนดระเบียบการสัญจรประเภทของสินค้า มูลค่าสินค้า ระยะเวลาเปิด-ปิด มาตรการควบคุมการเดินทางเข้าออกเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด และ 5) ช่องทางตามธรรมชาติเป็นจุดที่ประชาชนของสองประเทศใช้ผ่านเข้า-ออกไม่เป็นทางการ เป็นไปตามธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศโดยมิได้มีหลักฐานรับรองจากทางการทั้งสองฝ่าย (กรมการค้าต่างประเทศ, 2560)

นอกจากนี้แล้ว สุเทพ นิมสวาย (2558: 2-2) ได้กล่าวว่า การค้าชายแดนเป็นลักษณะหนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์มีลักษณะที่อำนวยความสะดวกให้แก่กันทั้งในระดับจุลภาค คือ ตัวบุคคล พ่อค้าแถบชายแดนตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐและระดับมหภาค คือ เศรษฐกิจในภูมิภาค และพ่อค้าส่วนกลางที่เป็นผู้ผลิตสินค้าการค้าชายแดนประกอบด้วยระบบการค้า 2 ระบบ คือ 1) การค้าในระบบ เป็นการค้าที่ผ่านช่องทางที่ถูกต้อง มีการเสียภาษี การเสียค่าผ่านด่านของแต่ละประเทศตามกฎหมาย หรือมีการยกเว้นในบางสิ่งบางอย่างที่เป็นการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ 2) การค้านอกระบบ เป็นการค้าที่ไม่อยู่ภายใต้กฎหมายหรือการค้าที่ผิดกฎหมาย เช่น การลักลอบขนส่งสินค้าข้ามแดน รวมทั้งการค้าผ่านช่องทางอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ช่องทางที่มีสำหรับผ่านอย่างเป็นทางการ โดยที่ชายแดนของประเทศนั้น มีระยะทางที่ยากลำบากต่อการควบคุมดูแลตลอดแนว หรือเกิดจากความตั้งใจที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมายของผู้ประกอบการค้า หรือผู้ค้าชายที่ชายแดน ทำให้การค้านอกระบบมักเกิดขึ้นเสมอ ๆ และมีมากกว่าการค้าในระบบ

ความได้เปรียบและโอกาสทางการค้า ในเขตพื้นที่ชายแดน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ พยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในประเทศของตน เพื่อให้เกิดสภาพคล่องของเศรษฐกิจในด้านการค้าและการลงทุน ประเทศที่มีข้อจำกัดที่สำคัญไม่ว่าจะเป็น ประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ ทุน หรือเทคโนโลยี บางประเทศจึงมีข้อจำกัดในเงื่อนไขของทรัพยากรทางการผลิต ความได้เปรียบ จึงเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อผลิตสินค้าและบริการให้ได้ผลผลิตมากที่สุด หรือผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีความได้เปรียบในการผลิตสินค้าบริการชนิดใดชนิดหนึ่งก็จะมุ่งเน้นใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ไปผลิตสินค้าหรือบริการชนิดนั้นเพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าและบริการอื่น ๆ ที่ตนเองมีความได้เปรียบน้อยกว่า (ชวนินทร์ สันะบรรจง, 2554: 223)

สาเหตุของความได้เปรียบและการเกิดการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วย

- 1) การมีทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บางประเทศมีสภาพที่ดินที่สมบูรณ์เหมาะสมแก่

การเพาะปลูก บางประเทศอุดมด้วยแร่ธาตุ น้ำมัน ถ่านหิน บางประเทศมีพื้นที่เป็นป่าเขาหรือส่วนใหญ่เป็นทะเลทรายแห้งแล้ง ภูมิอากาศของแต่ละประเทศก็แตกต่างกันเนื่องจากความแตกต่างของทรัพยากรธรรมชาติ 2) รสนิยมในการบริโภคสินค้าแตกต่างกัน กล่าวคือ บางประเทศผลิตสินค้าบางอย่างได้ แต่สินค้านั้นไม่เป็นที่นิยมหรือเป็นที่ต้องการใช้ในประเทศ ในขณะที่เป็นที่ต้องการในต่างประเทศ ก็ทำให้สินค้านั้นไปขายต่างประเทศได้ และ 3) การผลิตสินค้าที่ต้องการได้โดยเสียต้นทุนแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าแต่ละประเทศสามารถผลิตสินค้านิตที่ตนต้องการได้ แต่การผลิตขึ้นเองอาจจะทำเสียต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น (รัตน สายคณิตและคณะ, 2552: 290-291) ดังนั้น แต่ละประเทศจึงมีความได้เปรียบ หรือเสียเปรียบต่างกัน เพราะทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่ไม่เอื้อต่อระบบการผลิตของประเทศนั้น สำหรับประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีกำลังการผลิตสินค้าและบริการด้วยปัจจัยส่งเสริมด้านแรงงาน ทรัพยากรการผลิตต่าง ๆ จึงทำให้ประเทศสามารถผลิตสินค้าและบริการเพื่อขายให้กับประเทศที่มีความได้เปรียบน้อยกว่า การพัฒนาพื้นที่ชายแดนจึงเป็นประตูแห่งการค้าและการลงทุน รวมถึงการกระจายสินค้าและบริการไปยังต่างประเทศได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

การบริหารการพัฒนาพื้นที่ชายแดน

แนวคิดการบริหารการพัฒนาเป็นแนวคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางที่จะทำให้นโยบายหรือเป้าหมายที่วางไว้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นการลดอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ และให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น แนวคิดการบริหารการพัฒนาจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเขตพื้นที่การค้าชายแดน ให้เป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจการค้าชายแดนให้มีประสิทธิภาพ

Weidner (1962: 98-100) ให้ความหมายของการบริหารการพัฒนา หมายถึง การปรับวิธีการของการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเป้าหมายต่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งต้องทราบถึงความต้องการของรัฐบาล จุดมุ่งหมายที่จะมีการพัฒนาอย่างไร จะสามารถจึงนำมาบริหารและพัฒนาได้ เพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จของเป้าประสงค์นั้น ๆ นอกจากนี้ Weidner ยังได้แบ่งการบริหารการพัฒนาเป็น 2 ส่วน คือ 1) กระบวนการ และ 2) ความรู้ทางวิชาการ ด้านกระบวนการ กล่าวคือ เป็นกระบวนการบริหารงานของภาครัฐที่นำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นการกำหนดผู้มีอำนาจในการควบคุมสำหรับความรู้ทางวิชาการ เป็นการบริหารการพัฒนาที่รัฐบาลมุ่งประสงค์ที่จะหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งการยอมรับจะขึ้นอยู่กับบุคคลของกลุ่มคนหรือประเทศนั้น ๆ

จากแนวทางการบริหารการพัฒนาดังกล่าวแล้ว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 10 (2560: 190-191) ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาแนวทางการพัฒนา 1) เครือข่ายการเชื่อมโยงตามแนวระเบียงเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและมีการใช้ประโยชน์ได้เต็มศักยภาพ 2) ระบบห่วงโซ่มูลค่าในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียนเพิ่มขึ้น 3) ประเทศไทยเป็นฐานเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนที่สำคัญ ในภูมิภาคอาเซียนและเอเชีย รวมทั้งมีการพัฒนาส่วนขยายจากแนวระเบียงในอนุภูมิภาคให้ครอบคลุมภูมิภาคอาเซียน เอเชียตะวันออกและเอเชียใต้

4) ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญทั้งในทุกระบบ ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ได้ให้ความสำคัญกับโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและการปกครอง โดยรายละเอียดของยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ชายแดนดังกล่าว ยังมุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมด้วย จากกรอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ผู้เขียนได้นำประสบการณ์จากการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการค้าการลงทุน และเขตพื้นที่ชายแดน เพื่อนำมาบูรณาการให้เกิดองค์ความรู้เชิงประจักษ์กับกรอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ดังนี้

1) เศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนนั้น นอกจากเศรษฐกิจในระดับประเทศแล้วจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค ชุมชน และเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนด้วยเมื่อมีการพัฒนาเขตพื้นที่ชายแดน จะต้องเกิดระบบเศรษฐกิจแบบครบวงจร กล่าวคือ ในระดับประเทศได้มูลค่าการนำเข้าส่งออกสินค้าและบริการในปริมาณที่มากขึ้น ส่งผลให้เกิดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจระดับประเทศและเกิดการค้าการลงทุนเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในระดับภูมิภาคเป็นพื้นที่แหล่งผลิตสินค้าและบริการ เพื่อกระจายสินค้าไปยังต่างประเทศ ซึ่งสามารถสร้างระบบเศรษฐกิจ ในภูมินาณนั้น ๆ สำหรับระดับชุมชนและระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่การค้าชายแดน จะต้องได้รับผลกระทบในเชิงบวกจากเศรษฐกิจชายแดน ที่ได้มาจากการค้าหรือการลงทุน เช่น เกิดการจ้างงานในพื้นที่มากขึ้นทำให้ประชาชนมีอาชีพและแหล่งรายได้จากการทำงาน หรือการค้าขายในพื้นที่ หรือส่งเสริมให้ประชาชน มีโอกาสในการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งจะสามารถทำให้เศรษฐกิจของชุมชนและครัวเรือนดีขึ้นไปด้วยสอดคล้องกับกรมการค้าภายใน (2560) ได้สรุปสถานการณ์มูลค่ารวมการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในช่วงเดือนมกราคม 2560 มีมูลค่ารวม 101,445 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.51 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีที่ผ่านมา ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการมูลค่าการค้าชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ทำให้ระบบเศรษฐกิจเกิดการไหลเวียนของสินค้าและบริการได้ดีมากขึ้นเช่นกัน ถึงแม้ว่ามูลค่าการค้าชายแดนจะส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศแล้ว ยังได้มีผลต่อระบบการจ้างงานในพื้นที่มากขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากเป็นกลไกของการพัฒนาทางเศรษฐกิจทั้งระบบ นอกจากนี้ รัตนา สายคณิตและคณะ (2552: 313) ได้กล่าวถึง การพัฒนาเศรษฐกิจ คือ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลให้ระดับรายได้ ที่แท้จริงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตลอดระยะเวลา ยาวนาน เพื่อให้ระดับความอยู่ดีกินดีของประชากรสูงขึ้นกว่าเดิม

2) สังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ของบุคคลในการอยู่ร่วม ของประชาชนทั้งสองประเทศที่สามารถเข้า-ออก เพื่อติดต่อการค้าขายระหว่างช่องด่านชายแดนในพื้นที่นั้น ๆ นอกจากนี้แล้วยังหมายถึงรวมถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของสองประเทศที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ ซึ่งกาญจนา ศรีพุทธเกียรติ (2551: 184) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม เป็นการดำรงอยู่ของระบบการผลิตและสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกัน สัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น วัฒนธรรมทำให้ทราบว่าสังคมมีเอกลักษณ์และแตกต่างกันอย่างไร และได้ให้ความหมายของ ระบบนิเวศทางวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิธีการทำมาหากิน รูปแบบทาง

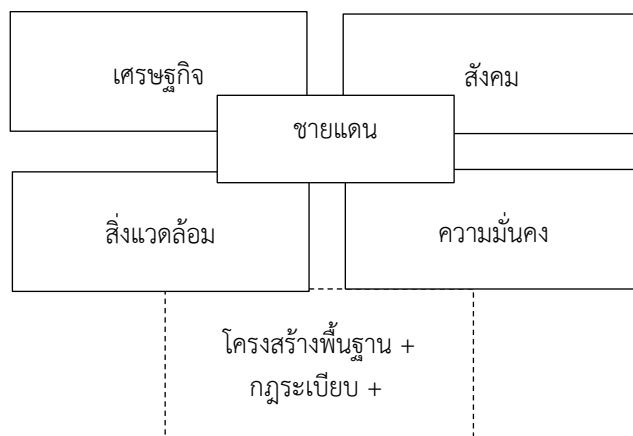
เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนค่านิยมและรูปแบบทางวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดรูปแบบความเป็นไปของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ และแต่ละชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยย่อยของสังคม อันจะเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากร และเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้แล้วงานวิจัยของ วีริวิชญ์ ปิยนนทศิลป์ (2559: 148) ได้รวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ด้านสังคมของการค้าชายแดนกล่าวคือ สังคมของประชาชนระหว่างพื้นที่การค้าชายแดนระหว่างประเทศ การดำรงชีวิต ประเพณี พฤติกรรมการดำรงอยู่ของบุคคล ความเชื่อ ศาสนาและความศรัทธาของกลุ่มชนระหว่างประชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มักอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมและประเพณีเดียวกัน จึงไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการเปิดด้านการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

3) สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ชายแดนจะต้องไม่ได้รับผลกระทบจากการการค้าการลงทุนในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียและเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จินตนา บุญบงการ (2552: 181-182) ได้กล่าวว่า ขณะนี้ปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษเป็นปัญหาสำคัญที่คนส่วนใหญ่ของโลกกำลังให้ความสนใจอย่างเต็มที่ เพราะปัญหาเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ที่สำคัญที่สุดก็คือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้าหากเกิดปัญหากับสิ่งแวดล้อมจะกระทบต่อระบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดวงจรต่าง ๆ และโซ่อาหาร อย่างมีสัดส่วน ถ้าระบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาถูกทำลายธรรมชาติจะขาดความสมดุล มนุษย์ก็จะประสบปัญหาเกี่ยวกับการอยู่รอดด้วย เช่นเดียวกันจากการวิจัยของวีริวิชญ์ ปิยนนทศิลป์ (2559: 148) ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการเปิดด้านการค้าชายแดน ด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันการเปิดด้านการค้าชายแดนจะทำให้ภาคอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่มากยิ่งขึ้น อาจจะทำให้ชาวบ้านไม่มีที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินซึ่งส่งผลต่อการรुक้าเขตป่าตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการเพาะปลูก หรือเข้าไปยึดครองพื้นที่ป่าโดยผิดกฎหมายของนายทุน อีกทั้งการสร้างถนนผ่านป่าอนุรักษ์ อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อม และอาจจะกระทบถึงทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าได้

4) ความมั่นคง หมายถึง ความสงบเรียบร้อยของสองประเทศในเขตพื้นที่ชายแดนที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการสู้รบ กระบวนการค้ายาเสพติด หรือชนกลุ่มน้อยติดอาวุธ ซึ่งในเขตการพัฒนาพื้นที่ชายแดนนั้น ถ้าหากมีปัญหาก็จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ก็คงยากต่อการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเป็นด้านการค้าชายแดนได้ จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในด้านการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่สถานการณ์ภาครัฐจะสามารถควบคุมสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี อนึ่งประเทศเพื่อนบ้านเช่นเมียนมา ก็ได้มีการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความมั่นคงภายในประเทศและชนกลุ่มน้อยในเขตการค้าชายแดนของประเทศไทย ปัจจุบันได้มีการประชุมปางโหลงในศตวรรษที่ 21 ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2559 ที่ผ่านมานำโดย นางองซาน ซูจี ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น และขั้นตอนการเจรจาที่สำคัญในการนำเมียนมาไปสู่สันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ

ดังนั้นการสร้างความมั่นคงระหว่างประเทศจะต้องอาศัยรัฐที่ต้องดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลักดันและเกิดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม เพราะเขตพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยหลายแห่งที่มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ โดยบุญขริ ยี่มะ (2554: 244) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร ความมั่นคง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ปรากฏการณ์และกิจกรรมเหล่านี้ จะมีตัวแสดง ซึ่งก็คือ ผู้กระทำและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของตัวแสดงอื่น ๆ ในปรากฏการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้อ้างมาเป็นจำนวนมาก

โดยเฉพาะสังคมโลกในปัจจุบันที่ประเทศต่าง ๆ ล้วนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ และองค์กรอื่น ๆ ไม่สามารถที่จะดำรงตนอย่างโดดเดี่ยว หรือเลือกที่จะไม่ติดต่อคบค้าสมาคมกับตัวแสดงต่าง ๆ ได้ จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ภาพที่ 1 แนวคิดการพัฒนาพื้นที่ชายแดน
ที่มา : สุเทพ นิมสสาย, 2558: 2-3

นอกจากกรอบแนวคิดของการพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวการดำเนินการเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นพื้นที่ด่านผ่านแดน เพื่อเป็นช่องทางในการกระจายสินค้าและบริการไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านนั้น จะต้องศึกษาโครงสร้างพื้นฐาน กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตดำเนินการพัฒนาพื้นที่ จากหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดด้วยซึ่งการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย ต้องมีการศึกษาสภาพบริบทของพื้นที่อย่างละเอียดและลึกซึ้ง เพราะเมื่อหากมีการเปิดด่านแล้ว กลุ่มคนที่จะได้ รับผลกระทบเป็นกลุ่มแรกคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังนั้นหน่วยงานทั้งองค์การภาครัฐและเอกชนจึงต้องมีการศึกษาอย่างรอบคอบและรัดกุม

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ชายแดน

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามนโยบายของรัฐบาล จะต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปพร้อม ๆ กันด้วย ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในเขตพื้นที่ชายแดน จะต้องได้รับผลกระทบในเชิงบวก หรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น มีรายได้มากขึ้น การมีงานทำ มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนเรื่องสุขภาพพื้นฐาน หรือมีโอกาสทางการค้าการลงทุน และโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และไม่ได้รับผลกระทบในทางลบ เช่น หากเมื่อมีการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีการติดต่อการค้าขายสินค้าและบริการในด้านชายแดนมากขึ้น อาจจะทำให้เกิดขบวนการยาเสพติด ชายแดน การลักลอบเข้าเมือง แรงงานต่างด้าว สุขภาพอนามัยหรือโรคที่มาจากสัตว์หรือคนที่เข้ามาจากต่างประเทศ และอาจเกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Wayne Pace, Smith and Mills (1991: 67) ได้กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการบูรณาการในระดับบุคคล การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาองค์การทำให้เกิดผลผลิตขององค์การ และเป็นการสร้างโอกาสในการทำให้องค์การประสบความสำเร็จได้ ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ชายแดนที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้น ได้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ให้ความสำคัญเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตพื้นที่การค้าชายแดน เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ซึ่งประเทศไทยต้องใช้ประโยชน์จากศักยภาพและภูมิสังคมเฉพาะของพื้นที่ และการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุก เพื่อเสริมจุดเด่นในระดับภาคและจังหวัดในการเป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ ประกอบกับการขยายตัวของ ประชากรในเขตเมืองจะเป็นโอกาสในการกระจายความเจริญและยกระดับรายได้ของประชาชนโดยการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่และมีศักยภาพในการรองรับการค้าการลงทุน รวมทั้งลดแรงกดดันจากการกระจุกตัวของการพัฒนาในกรุงเทพฯ และภาคกลางไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังเป็นโอกาสในการเปิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนเชื่อมโยงการค้าการลงทุนในภูมิภาคของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

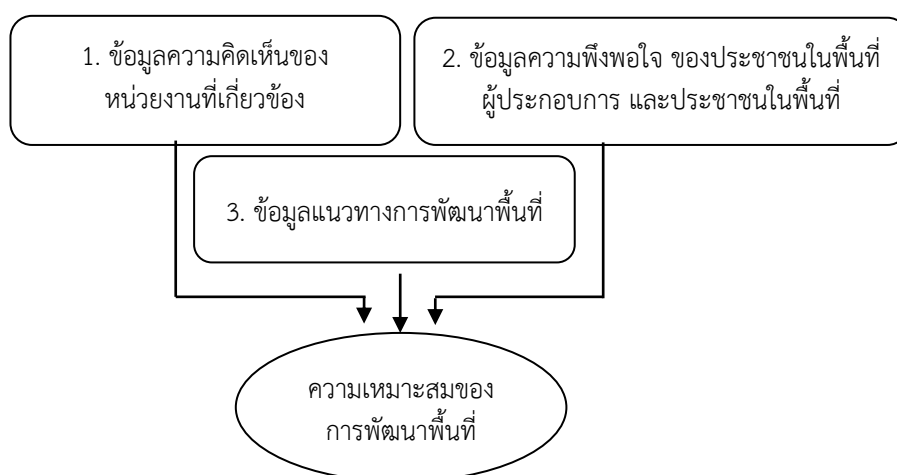
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ชายแดนรัฐจะต้องมีรูปแบบและกระบวนการเพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ การสร้างรายได้ ความมั่นคง การศึกษา สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสาธารณสุขในพื้นที่ด้วย ซึ่งในปัจจุบันการเปิดด่านการค้าชายแดนในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย ยังไม่เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งรัฐจะต้องมีแผนและระบบการดำเนินงาน โดยไม่เปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเอกชนฉวยโอกาสทางการค้าการลงทุนเพียงอย่างเดียว

ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนอาจจะส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ระยะยาวได้ ถ้าหากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ไม่ศึกษาสภาพบริบทของพื้นที่อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยใช้กรอบการศึกษาความเหมาะสมของการเปิดด่านผ่านแดน เพื่อการค้าและการลงทุน หรือการนำเข้า-ส่งออก สินค้าและบริการ เพื่อให้การพัฒนาเขตพื้นที่การค้าชายแดนมีประสิทธิภาพและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลสำหรับการนำไปพิจารณาในการเปิดด่านผ่านแดนได้ ดังนี้

1) ข้อมูลความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ต่อการพัฒนาเขตพื้นที่ชายแดน โดยข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะต้องมีการพิจารณาและเอกชนทุกภาคส่วนที่มีข้อมูลในการส่งเสริมสนับสนุน หรือข้อมูลที่เป็นอุปสรรคและปัญหาต่อการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานในการตอบสนองนโยบายของภาครัฐเป็นไปอย่างรอบคอบและละเอียดที่สุด

2) ข้อมูลความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ เป็นข้อมูลที่ต้องศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับความต้องการหรือไม่ต้องการในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพราะประชาชนในพื้นที่เป็นกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดในการพัฒนาเขตพื้นที่ชายแดน จึงจำเป็นต้องศึกษาความพึงพอใจหรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่เขตการพัฒนานั้น ๆ

3) ข้อมูลแนวทางการพัฒนาพื้นที่ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จาก หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ประชาชน รวมถึงหน่วยงานอิสระต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาพื้นที่ชายแดน เช่น ข้อมูลแนวทางการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ ข้อมูลการค้าการลงทุน ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม ข้อมูลปัญหาเชิงพื้นที่ ข้อมูลการเมืองและการปกครอง ข้อมูลความมั่นคงและชนกลุ่มน้อย หรือข้อมูลโรค และพาหะนำโรคต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลแนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ จะเป็นข้อมูลที่ทำให้เกิดความราบรื่นในการดำเนินการ การพัฒนาพื้นที่ชายแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 2 ข้อมูลการพิจารณาการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดน

ที่มา : วีริชัญญ์ ปิยนนทศิลป์, 2559: 172

บทสรุป

การพัฒนาพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย ให้เป็นช่องทางทางการค้าและการลงทุน โดยผ่านจุดผ่านแดนที่จะมีการยกระดับให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร และพัฒนาจุดผ่านแดนใหม่ ในการกระจายสินค้าและบริการไปประเทศเพื่อนบ้านนั้น เพราะประเทศไทยมีโอกาส และศักยภาพในการการแข่งขัน โดยเฉพาะในภูมิภาคที่ประเทศเพื่อนบ้านต่างต้องการบริโภคและอุปโภคสินค้าของประเทศไทย

แต่การพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ให้เป็นจุดผ่านแดนเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก เพราะบริบทในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน การศึกษาเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในการยกระดับให้เป็นด่านผ่านแดนถาวร หรือการพัฒนาพื้นที่แห่งใหม่ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม กฎหมายระหว่างประเทศ ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข การคมนาคมขนส่ง และโลจิสติกส์ ซึ่งปัจจัยในแต่ละด้านจะต้องมีการบูรณาการ เพื่อให้เกิดเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำมาประกอบในการใช้เพื่อการดำเนินการผลักดันเป็นพื้นที่การค้าชายแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

การผลักดันให้เกิดพื้นที่ในการส่งออก-นำเข้าสินค้าและบริการ เป็นนโยบายหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การคำนึงถึงผลกระทบต่าง ๆ จึงต้องให้เกิดแนวทางการพัฒนาได้ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามไปด้วย

บรรณานุกรม

- กรมการค้าต่างประเทศ. (2560). การค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2560.
จาก http://web.dft.go.th/Portals/0/ContentManagement/Document_Mod684.pdf
- กรมการค้าต่างประเทศ. (2560). ดันการค้าชายแดนโนสว่นทางการค้าโลก. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2560. จาก http://www.ditp.go.th/contents_attach/160212/160212.pdf
- กาญจนา ศรีพฤทธิเกียรติและคณะ. (2551). เศรษฐศาสตร์เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จินตนา บุญบังการ. (2552). สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). วี. พรินท์ (1991).
- เชิญ ไกรนรา. (2555). การศึกษาการพัฒนาและการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในต่างประเทศ. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เชน น้อมศิริ. (2554). ปัญหาการค้าชายแดนไทย-พม่า. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชวินทร์ ลินะบรรจง. (2554). เศรษฐศาสตร์ที่ดิน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตนา สายคณิตและชลลดา จามรกุล. (2552). เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2560.
จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/A/115/1.PDF>
- บุษอริ ยีหะมะ. (2554). ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรวิชัย ปิยนนทศิลป์. (2559). ความเหมาะสมในการเปิดด่านจุดผ่านแดนถาวรไทย-เมียนมา บ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- สุเทพ นิมสหาย. (2558). ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนและสังคมเมืองชายแดนในเขตภาคเหนือตอนนโยบายประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : กรณีศึกษาเมืองชายแดนจังหวัดเชียงรายและจังหวัดตาก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมชนก ภาสกรจรัส. (2551). หลักการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล.
- สำนักงานศุลกากรที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่. ข้อมูลการค้าชายแดน. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2560. จาก <http://www.customs.go.th/wps/wcm/connect/Library+cus501th/InternetTH/6/>
- Weidner W. (1962). *Development Administration: A New Focus for Research*, in Ferrel Heady and Sybil L.Stokes (ed). *Papers in Comparative Administration*. University of Michigan.
- Wayne, P., Smith, P. and Mills, G. (1991). *Human Resource Development: The Field*. Prentice-Hall.